

Mededeelingen van S. Ulfers, zendeling van het Nederlandsche Zendelinggenootschap.

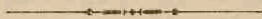
<https://hdl.handle.net/1874/354615>

(16)

926

MEDEDEELINGEN VAN S. ULFERS,

Zending van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

II.

LIEVE LEZER!

»Tot den voortgang van het christendom en den val van het heidendom werkten soms bijzondere omstandigheden mede. Tot den val van het heidendom droeg ook bij het sterven van een' heiden, die als een heilige bij de heidenen in zeer hooge achting stond." Hier lieten wij den draad vallen, dien wij thans weder gereed staan op te nemen.

»In eene van mijne gemeenten," dus verhaalde Br. ULFERS, »woonde een oud man van 120 jaar." Dat hij minstens zóó oud was, bleek uit het geen hij verhaalde van wat hij gezien en beleefd had, toen die en die Resident was; want zóó is de tijdrekening onder het volk. Deze man nu was een heilige - to miwa - (to, man; miwa, beloo- ven) - man van gelofte, die een gelofte gedaan

1607

heeft. Hij was een man van aanzien en invloed, algemeen geacht en geëerd; maar christen wilde hij niet worden, »want,» zeide hij, »de christenen zijn in hun leven niet anders en niet beter dan wij.» »Dat zijn» zeide ik, »geen goede redenen.» »Ja,» zeide hij, »als ik u tot voorbeeld neem, dat gaat niet, gij zijt even als ik een to miwa en geen gewoon christen.» Zoo bleef hij tot steun van het heidentom. Op zekeren tijd werd hij ziek, en liet zich door zijn talrijk kroost, hij had ze tot in het vijfde geslacht, offer op offer maken. Doch de ziekte week niet. Eindelijk zal er een laatste middel tot zijne herstelling worden beproefd, een geheim offer, waartoe een kleinzoon, Marcus hem moest helpen. Daartoe moest eene hut met eene legersteê in het dichtste van het woud worden gemaakt. Wat dat offer was, kan ik niet juist zeggen. De inlanders spreken daarover niet dan zeer geheimzinnig. Ik denk, dat het offer bestond daarin, dat men, zoo als oudtijds wel gezegd werd, zijne ziel aan den duivel verkocht had.

»Marcus nu was een christen, die als jongen bij mij was opgeleid. Hij had geen lust om aan een heidensch offer behulpzaam te zijn. Doch het sterk verlangen van zijn' overgrootvader kon hij uit 't gevoel van kinderpligt niet weêrstaan. Hij liet zich overhalen, niettegenstaande den raad, die hem van

onzen kant en van anderen daartegen gegeven werd.

»Het hutje werd in het dichtste van het woud opgezet. De grijsaard wordt op het rustbed gelegd en alles is voor het nachtelijk offer gereed. Daar komt Marcus in eens vóór den ouden man, wijzende op zijn' mond. »Zijt gij stom?" vraagt de oude. Marcus knikt toestemmend. Hij loopt naar huis en schrijft: »ik ben stom en heden over acht dagen zal ik sterven." Hij beschouwde dit als eene straf van den hemel, en had berouw. Hij was er van verzekerd, dat de Heer hem zou aannemen. Hij stierf op den bepaalden dag, en de voorspelling en de uitkomst maakten veel gerucht. Ook de oude heiden kreeg daardoor een' hevigen schók. Hij wankelde op zijn standpunt en had geen rust. Het trotsche hart was gebroken, en in jammerlijke wanhoop stond hij op den rand des grafs. Hij wilde gedoopt worden. Maar de zending kon zóó spoedig niet komen. De meester, die bij hem was, troostte hem en sprak: als uw berouw opregt is en gij waarlijk gelooft, dan zal de Heer u zonder doop ook wel aannemen. Hij wilde dan toch in de kerk sterven. Daarheen vervoerd, bezweek hij op den weg. Dit uiteinde bragt vele heidenen tot inkeer."

»Van hetgeen in de eerste jaren, dat wij ginds waren, aan het heidendom veel afbreuk deed en

het Christendom zeer bevorderd heeft, wil ik nog eene merkwaardige gebeurtenis mededeelen.

»Zekere heidensche vrouw was het christendom bepaald vijandig, zoo zelfs dat zij allen omgang met christenen vermeed. Eens werd zij ziek en stierf (zoo als de menschen meenden), gelukkig na 4 uur, want was zij vóór vieren gestorven dan ware zij levend begraven, daar zij dan aanstonds zou zijn ter aarde besteld. Den volgenden dag kwam zij weêr bij en riep den meester. Aan dezen vertelde zij van alles wat zij gezien en beleefd had gedurende de laatste uren. Zij verhaalde, hoe ze eerst op eene plaats van zeer groote ellende, daarna in een gewest van groote vreugde en eindelijk in een nog heerlijker oord was gebracht, waar men haar had gezegd, dat zij het geziene den meester moest vertellen, zoo als ze dit dan ook dadelijk na het ontwaken deed. Des namiddags om 4 uur scheen het weder, dat zij gestorven was, en weder werd zij geleid naar eene plaats van vreeselijke ellende, daarna weder naar een oord van heerlijkheid, waar ze wel had willen blijven, maar ze mogt niet; zij moest doortrekken en kwam op eene plaats, waar het zóó heerlijk, zóó heerlijk was, dat ze daar wel gaarne blijven wilde; en daar waren zulke vriendelijke heeren, dat ze zeide: »och, laat mij hier blijven!» Maar

een van de heeren zeide, dat dit niet kon, daar ze het zegel nog niet ontvangen had; en nu moest ze weêr heengaan en het zegel ontvangen; dan zou ze afgehaald worden en daar blijven; ook moest ze de groete doen aan »mijnen gezant". Zoo sprak die heer, maar o voegde hij er bij, »hoe heb ik wat tegen mijn' gezant, dat hij mij den sabbat ontheiligt." »En zoo was het ook," zeide ULFERS; »ik ben nooit een joodsche sabbatvierder geweest; mijne vrouw had het mij al dikwijls gezegd; ook deden de menschen na of tusschen de godsdienstoefeningen wel eens het een en ander, waarvan ik niet genoeg gezegd had." Toen de vrouw om 4 uur ontwaakte, wilde zij dat de pandita zou gehaald worden. »De pandita is nog te bed", zeiden de omstanders, maar zij liet niet af, en drong er op aan, dat de pandita gehaald werd, hetgeen ook eindelijk geschiedde.

»De meester ging en vertelde mij wat de vrouw na haar eerste ontwaken verteld had. Toen ging ik naar de eens zoo weerspannige vrouw. Zij wilde van haar eerste wedervaren spreken, maar ik zeide: »dat weet ik al, maar vertel mij nu wat pas gebeurd is." Zij deed dit, en toen zij geëindigd had, wenschte zij niets vuriger, dan dat zij mogt gedoopt worden. Maar ik zeide haar, dat zij eerst moest gelooven en daartoe onderwezen

worden. En vele uren zat ik bij haar bed, om haar te leeren, en ik en ook mijne vrouw, wij genoten er menig uur van stichting. Met gretigheid ving zij elk woord van mijne lippen op, en was verrukt over het gehoorde. Het was dikwijls of zij het gehoorde al meer gehoord had, maar weêr vergeten was, en toen men eens vroeg, wie haar dit geleerd had, antwoordde zij: »de heilige geest.» Dit antwoord was te meer merkwaardig, omdat ze toen over den heiligen geest nog geen onderwijs had ontvangen. Eindelijk was de tijd daar, dat ze het zegel ontvangen zou. Ik kwam met mijne vrouw, die haar kind op den arm droeg. Eene heilige vreugde lag op haar gelaat; en de kamer en het bed en hare geheele omgeving, anders zoo morsig, blonken van helderheid en reinheid. Ik vroeg: »hoe wilt gij heeten?» en zij antwoordde: »noem mij maar zoo als dat kind» (MARIA) wijzende op mijn kindje. Zij werd gedoopt, en groot was haar besef van wat er op dat oogenblik gebeurde, en onbeschrijfelijk de uitdrukking van heilige blijdschap, die haar vervulde. Den volgenden dag moest ik eene te voren bepaalde reis ondernemen, maar ik zei, voor ik heenging, dat men haar als zij mogt sterven, niet moest begraven eer ik wederkwam. Kort daarna stierf zij werkelijk, en toen ik terug kwam, was de

ontbinding reeds zeer ver gevorderd. Het is ligt te begrijpen, dat deze bekeering van die hardnekkige heidensche vrouw een' sterken indruk maakte ten nadeele van het heidendom."

Gelijk wij vroeger reeds opmerkten en thans weër konden zien, ondervond Br. ULFERS veel zegen op zijn' arbeid, en ziet hij heerlijke vruchten van het evangelie, dat hij verkondigt, zoowel in het openbaar als in het bijzonder.

Nog enkele proeven.

»De eerste, die door mij gedoopt werd," wij laten ULFERS zelf maar weer spreken, »was PAULUS. Hij werd een der ijverigste belijders. Een paar staaltjes. Hij kwam eens bij mijne vrouw aan huis en keek rond. »Wat een mooi huis en meubelen en allerlei mooije zaken!" Maar op eens nemen zijne gedachten eene andere wending. »Ach neen," zei hij, »dit is nog maar eene ellendige hut, in vergelijking met het huis, dat niet met handen gebouwd is daar boven."

»Eens kwam ik na een' zeer vermoeijenden dag in eene gemeente aan, waar zij mij verzochten aanstonds tot hen te spreken. Doch ik wilde eerst een weinig rusten. Daar hoor ik op eens eene mooije heldere stem zingen; het ging het geheele dorp door, en kwam den trap van het huis op

waar ik was. 't Was het heerlijk lied: »God enkel licht." De zanger was PAULUS. Hij maakte mij beschaamd door zijn vrolijk gezang. Het deed mij goed hem te hooren. Dadelijk was ik mijne matheid vergeten, en sprak, terwijl PAULUS met zoo grooten ijver het gesprokene vertolkte, dat ik verbaasd en verrast was.

»PAULUS kinderen werden ook christenen op ééne dochter na, die niettegenstaande de smeekingen en tranen haars vaders, hardnekkig aan het heidendom bleef vasthouden. Op zijn sterfbed smeekte hij haar nogmaals doch te vergeefs. Hij zegt haar bij het heengaan: »gij zult mij nog wel weêr zien doch niet hooren!" En toen zij den volgenden morgen vroeg terug kwam, zag hij haar bij het binnenkomen strak aan, en gaf den geest.

»Ik kreeg eens een briefje van een' man, die lidmaat was, waarin hij mij zeer eigenaardig en dringend smeekte, zijne vrouw ook aan te nemen, dit was hare groote begeerte. Ik deed dit eerst niet, doch na onderzoek en onderwijs deed ik het gaarne. En de laatste maal, dat ik voor mijn vertrek het avondmaal bediende, zat MARIA met haar man mede aan. Zij waren zoo gelukkig!

»In mijne gemeente te Lompang, vond ik eens eene vrouw, die weende. En waarom? Louter uit blijdschap, over haar geluk eene christin te zijn.

»De ervaring doet hen ook veel acht geven op hun gedrag. Eens vonden wij eene vrouw in de kerk weenende. Mijne HENRIETTE en ik spraken haar aan, en vroegen deelnemend: »waarom schreit gij zoo?» »Ach» zei ze, »de Heer heeft mij zulk een lief kind gegeven, en ik heb voor hem niets over gehad, toen er laatst inzameling gedaan is voor Bolaäng-Mongondou. Slechts een paar centen gaf ik, zoo goed als niets. Nu heeft mij de Heer het kind weer ontnomen.»

»Ook op zendingfeesten blijkt de invloed des christendoms. Wij vieren thans jaarlijks op twee verschillende plaatsen in mijn' werkkring zendingfeesten. Dit zijn echte volksfeesten. De inboorlingen zelven spreken daar. 's Zaterdag avonds komen ze uit onderscheidene gemeenten allen op de bepaalde plaatsen bij een. Dan wordt er door een duizend leden avondmaal gevierd. Dit is de aanvang van het feest, dat op den Zondagmorgen wordt voortgezet. In de kerk of in de open lucht komen de feestvierenden bijeen, en ik open de zamenkomst met gebed. Daarna spreken de Alifoeren. Van de negen zijn 3 voorbereid. Het gaat hun met zooveel gloed en gemakkelijke af, zoo zonder zich in één woord te vergissen, (soms moeten zij zich wel eens een poosje beden-

ken) dat het een lust is om aan te hooren. Hunne gebaren zijn zeer gepast. En waarover handelen zij? Bijna altijd over het toen en thans, over hun' vroegeren toestand bij den tegenwoordigen vergeleken. Soms kan ik het dezen of genen wel aanzien, dat hij iets op het hart heeft, en dan zeg ik: »Kom mijn vriend, wilt gij ook een woord spreken?»

»Zoo was er ook eens een blinde man, en die sprak zoo heerlijk en dankbaar over 't licht in zijn ziel, en dat het nog veel grooter schat was dan het licht van 't ligchamelijk oog. Hij sprak dikwijls tot het volk. Als een zijner zonen hem dan voorlas uit den Bijbel en een vers gelezen had, dan weidde hij er over uit.

»Eens stond er iemand op, die begon: »Meester, wat hebt gij toch eene uitnemend heerlijke betrekking; wat eer en aanzien geniet gij! En dat met regt, want gij zijt de weldoener van kinderen en ouders. Maar werkt gij wel altijd zoo goed mogelijk? Spreekt gij altoos waar en wanneer gij moet? En spreekt gij altijd zoo zoet (vriendelijk) mogelijk? Zoet te spreken om de kinderharten te winnen, daar komt het vooral op aan! Wij gaan visschen met den hengel, en daar zit een scherpe haak aan. Maar wat doen wij? Lokaas doen wij er aan, en zoo vangen wij de visschen. Zoo moet gij lokaas aan uwe woorden hebben, innemend,

zoet, moeten ze zijn, om de harten tot u te trekken."

»Een ander verzocht het dankgebed te doen. Hij bad: »O Vader! Vader! wat is uwe liefde groot! Een enkele stroom van liefde overdekt ons." Op deze wijze ging hij voort met louter te danken voor de liefde des Vaders aan hem bewezen, eene liefde, die ook zij in hunne harten gevoelden en ontvangen hadden. Hij eindigde met een gebed om meer en betere liefde.

»Ook op den arbeid der Alifoeren oefent het Christendom weldadigen invloed. Traagheid en luiheid nemen af, werkzaamheid en vlijt nemen toe. Het christendom verandert het hart en daardoor ook de hand. De hand wil wat anders dan vroeger. Waar voor eenige jaren tienduizend pikols koffij werden opgebracht, worden nu dertigduizend geleverd. Dit is eene vrucht van den Evangelie-arbeid, die ten gunste van het gouvernement komt. Als dit in Nederland regt werd bedacht, zou men er te meer niet alleen het zondige, maar ook het dwaze er van inzien, dat het 't christendom niet begunstigt en de zendeling er slechts wordt geduld.

»Het is opmerkelijk, hoe het christendom zijn invloed in het leven der nieuw bekeerden openbaart.

»Even als ze in heidenschen toestand niets gewigtigs ondernamen, zonder offers en plegtigheden, zoo was het wel noodig en goed, dat zij deze gebruiken niet verloren, maar dat ze veredeld werden. Het is voor hen goed en ook voor den heiden, dat zij zien, dat ook de christenen alles met God aanvangen.

»Zoo bijv. bij het begin van de rijstplanting, die na den regentijd gemeenschappelijk begint; dan wordt er gezongen en openlijk plegtig de zegen des Allerhoogsten afgebeden. Zoo ook als de velden wit zijn om te oogsten, dan gaan zij op den eersten dag des oogstes om 6 uur des morgens in de kerk, waar de meester of ook wel een der arbeiders voorgaat in dankgebed en toespraak, dat circa drie kwartier duurt, zoodat ze om 7 uur op hunne velden zamen zijn, waar nog eens godsdienstig gezongen wordt, en dan gaan alle handen aan het werk. Wie de eerste rijst klaar heeft geeft een feest aan zijne vrienden, (want de nieuwe rijst is beter dan de oude, even als in Nederland de eerste nieuwe aardappelen op prijs worden gesteld en verkozen worden boven de oude).

Zoo wordt ook bij het huwelijk het christendom niet vergeten. Er was eens een meisje, dat aan eenen jongeling, door wien zij ten huwelijk werd gevraagd en met wien zij veel op had, tot voor-

waarde stelde, dat hij eerst lidmaat moest worden, gelijk zij dit reeds was. De jongeling verzocht onderwijs, en eerst nadat hij was aangenomen werd het huwelijk voltrokken. De bruiloft is een plegtig feest en geschiedt op Zondag. Er wordt gewoonlijk gezorgd, dat er eenige paren te gelijk trouwen, en daarbij worden dan, behalve al de naaste bloedverwanten, ook de pandita (leeraar) en zijne vrouw genoodigd. Als de plegtigheid in de kerk is afgelopen, begeven zich allen naar eene plaats waar de maaltijd is aangerigt. De pandita doet hier het gebed, waarbij allen tegenwoordig zijn, die dan achtereenvolgens aan verschillende feesttafels neêr zitten. Vervolgens wordt er gezongen, 2, 3 of 4 stemmig, uit den schat van liederen, die ze bezitten, en, wie het nog niet kan, leert het dan wel. Om 5 uur is het feest afgelopen, waarna 's avonds, zocals altijd, de gemeente zich in den tuin van den zendeling vereenigt om te vragen en onderwezen te worden. Alleen de zondagschool wordt op zulk een' Zondag niet gehouden.

»Ook bij de geboorte van kinderen wordt er feest gevierd en gezongen, gelijk bij zoo menige andere gelegenheid. In plaats van heidensche, zoutelooze en zedelooze liedjes, komt men nu zedelijke en christelijke te hooren. En ze hebben

in de Minahasa zulk eenen uitnuntenden aanleg voor zingen. Dit geschiedt doorgaans twee-, maar ook wel drie- en vierstemmig, vooral onder leiding van Br. GRAAFLAND. O, wat is het eene blijdschap, dat het christendom als een zuurdeeg het geheele wezen doorzuurt. De godsdienst wordt zóó hoe langer zoo meer eene zaak van het leven en bevordert de ware levensvreugde.

»Hoe het christendom zelfs op eenen moordenaar zijn invloed uitoefende, zal ik u nog verhalen. Toen ik in zeker dorp kwam, vergezeld van den zendeling HERMANN, ontmoette ik een' man, die er vreeselijk uitzag. Ik maakte HERMANN op hem opmerkzaam en zei: »ziedaar een moordenaar!» Hij vroeg: »hoe weet gij dat?» Ik zei: »het staat op zijn gelaat te lezen.» Ik ontmoette hem vervolgens meer malen en sprak met hem. Zijn naam is JOHANNES. Hij wilde echter niet hooren. Eens ontmoette ik hem echter op eenen smallen bergweg. Ik was te paard. Telkens sprak ik een kort woord tot hem. Nu kon ik niets vinden, en bad den Heer mij een woord voor hem te geven. Hij was reeds voorbij. Ik riep hem terug: »Hoekoem toewa! (hij was tweede dorpsheofd, onderburgemeester zouden wij hier zeggen.) Hij komt terug. Ik zeg op forschen toon: »houd mijn paard vast!» (het

was driftig en vrolijk). Hij vat het paard met beide handen bij den teugel. Ik. »Ziet gij deze diepte?» (Wij stonden op den rand van een ravijn van circa 200 voet diep). Hij, er inziende, knikt met zijn hoofd en behoudt zijn barsch voorkomen. Ik. »Ziet gij goed?» Hij staart er nog eens in, en knikt als een onwillige. Ik. »Al schreidet gij ook zóó veel tranen, dat dit ravijn vol werd, zoo zouden uwe zonden daardoor niet afgewassen worden; daarvan wordt gij alleen gereinigd door het bloed des Lams.» Hij ziet mij niet aan, maar houdt mijn paard nog vast. Ik. »Laat los!» Hij doet dit, en elk gaat zijn' weg. Ik sprak hem aan naar dat hij was,forsch naar zijn wezen.

»Dit woord nu werd dienstbaar aan zijne bekeering. Hij begon weldra de kerk te bezoeken en het onderwijs bij te wonen. Hij ging er soms 4 uren ver om, ten einde mijn onderwijs te ontvangen. Eenigen tijd daarna verlangde hij gedoopt te worden. Ik stelde dit uit, anderhalf jaar lang stelde ik hem op de proef; ik ging zijne gangen naauwkeurig na, en vond steeds een onberispelijk gedrag. Toen doopte ik hem. Gedoopt wordende, verlangde hij, dat ik zijn doopvader zou zijn. Gedoopt zijnde, kwam hij bij mij, en begeerde dat ik met hem zou gaan; hij wilde zijn huis schoonmaken, d. i. van al het afgodische ontdoen.

Ik wilde sommige dingen bewaren voor het Genootschap, doch neen, alles moest vernietigd worden.

»Maar zie, na eenigen tijd, daar krijg ik berigt: »JOHANNES is weg.» Dit was zoo; hij was een jaar lang niet te vinden. Daar kom ik eens weêr te Karimbo, waar hij woonde. Ik vraag weêr naar JOHANNES. Ik laat hem zoeken, nogmaals, doch vruchteloos. Het was Zondag. Ik preek daar, en zoo als gewoonlijk geschiedt, 's middags zou ik de kinderen onderwijzen. Maar 's namiddags zegt men mij: »er zijn slechts 7 kinderen.» Dit ergert mij, want wij zendelingen gewennen aan een groot aantal kinderen om te onderwijzen en te doopen. Ik geef mijn ongenoegen te kennen, en zeg: »ik wil uwe kinderen zóó geen onderwijs geven.» Er komen een uur later nog eenige kinderen. Er zijn er 13, doch het getal is mij nog te klein, en ik zeg: »zadel mijn paard, ik wil vertrekken.» Mijn geweten echter (de zending blijft mensch) zeide: »is niet het zieleheil van één der 13 zooveel waard als van één der 40?» enz. Ik zeg, »breng mijn paard op stal, en ga in de school.» Daar kwamen 27 kinderen en nog 40 ouders, die toelusterden. Het onderwijs is nog niet geëindigd of men berigt: JOHANNES is er weêr! Ik was diep beschaamd voor den Heer, die mij dit

nu gaf, terwijl ik had willen heengaan. Ik ontmoet JOHANNES, en vraag op vriendelijken toon: »wat is er JOHANNES, dat gij mij ontwijkt en de kerk en het onderwijs en uwe broeders?» Hij. »Ik heb van u geleerd wat goed en kwaad is, en zal ik nu de kerk bezoeken, waar elk woord mij ter veroordeeling is? Moet het oordeel dan hier reeds beginnen?» Ik »Welke zonde hebt gij gedaan?» (want als de Alifoeer schuld, zijne zonden belijdt, dan is hij behouden, volgens mijne ervaring.) En hij beled: »Ik heb 11 mijner broeders gedood; als een tijger besprong ik hen, en dronk ik hun bloed.» Nu vertroostte ik hem met den bijbel, en zei: »zie wat staat daar? van Gods liefde? dat is voor u! Daar? dat is voor u!» Maar hij geloofde niet. Zijne broeders naderden ook en wezen hem op plaats, de een op deze, de andere op gene, en zeiden: »zie eens broeder, dit is voor u!» terwijl zij den bijbel op de handen hielden en hem eene plaats toonden. Zoo had ik niets meer te doen dan te danken. Eenige maanden later werd hij ziek en stierf, in den Heer getroost, aan wien hij zich had overgegeven in geloof.

»Ik zal u het uiteinde van JOHANNES mededeelen. Toen ik de laatste keer bij hem was, was hij wel. Later hoorde ik, dat hij ziekelijk was, doch wel te moede. Ik kwam echter niet terstond naar hem.

toe, want het duurde wel, zoo als gewoonlijk, een paar maanden, eer ik op mijne rondreizen weêr te Karimbo kwam. Gebeurt er niet iets buitengewoons, dan gaat dit geregeld, elke gemeente op hare beurt, naar orde. Ik kwam weêr op een' Zondag te Karimbo. Daar verhaalde men mij: »Och! mijnheer, hebt gij het al vernomen? JOHANNES is gisteren avond gestorven." Dat smartte mij zeer.

Ik vroeg naar bijzonderheden. En HENDRIK (een oomzegger van JOHANNES) antwoordde. Maar een ander wilde het vertellen, en zei: laat mij het zeggen. Nog een ander wilde, doch ik zeide: »Laat HENDRIK het mij vertellen, en als hij verkeerd zegt, kunt gij het verbeteren." Deze verhaalde mij nu, dat zijn oom was ziek geworden, doch welgemoed gebleven. HENDRIK was nog 's avonds naar hem toegegaan en vele anderen van tijd tot tijd. Hij wilde zien of zijn oom goed bij zijn verstand was, en vroeg: »weet oom wel wat dag het is?" JOHANNES antwoordde: »Zaterdag, morgen is het Zondag; och! wat wilde ik gaarne, dat ik in de kerk kon gaan, dan komt mijnheer." HENDRIK had gevraagd, hoe het was? Hij antwoordde: »wel." HENDRIK: »Hebt gij geloof in CHRISTUS, en goede hoop bij uw sterven?" JOHANNES had daarop eene toespraak gehouden, en onder anderen gezegd: »Ik ga naar den Heer Jezus

CHRISTUS in het Vaderhuis, waar Hij mij plaats heeft bereid. O, wat zal het daar heerlijk zijn! Ik heb veel gezondigd doch God heeft mij vergeven. De Heer heeft mij aangenomen. Ik zal daar wel voor u bidden en voor mijn volk. Bid gij ook HENDRIK." De zon ging op dien tijd onder. En zoo sprekende ging hij over tot gene zijde des grafs.

»Ik zou u eene menigte soortgelijke gevallen kunnen mededeelen. Ziet zulk een' invloed heeft het Christendom! Zulke goede vruchten draagt het!

Gelijk uit het voorafgaande reeds blijkt is de tegenwoordige toestand des volks trapswijze geheel anders geworden dan voorheen. En het is natuurlijk, dat ULFERS daarvan veel verhaalde.

»Zij leeren daar nu lezen, schrijven, rekenen, aardrijkskunde, ook wiskundige aardrijkskunde, geschiedenis, — algemeene en nederlandsche en kerkelijke; ik heb hun tweemalen in tafereelen de laatste verhaald. Ze leeren daar ook handwerken. Ik heb daar een vijftigtal goede schrijnwerkers gevormd en een honderdtal bekwame timmerlieden; ik leerde hen draaijen en rigtte vier smederijen op, die nog aan den gang waren, toen ik van daar vertrok. En daar ze zeer leerzaam en volgzaam zijn, was het genoeg als ik hun eenig werk

ééns goed zeide en voordeed. Ze krijgen daar nu tafels, banken, stoelen, beddegoed, enz. Zoo heb ik mij een huis gebouwd, het mooiste in de Minahasa en daarin zijn meubels, zoo schoon als in Nederland: tafels, stoelen, kasten, enz. Ééne moeite had ik hierbij, die zeer lastig was. Als een jongen zoo ver was gekomen, dat hij wat moois kon maken, liep hij weg en ging elders werk zoeken. Dan kon ik dat stuk, waaraan hij bezig was, niet afkrijgen, en ik moest al weêr een ander opleiden, die tijd noodig had eer hij een mooi stuk kon maken en goed afwerken. Sommige leerlingen overtroffen mij soms reeds. Zoo had ik eene kast gemaakt met gothische figuren uitgesneden en die figuren waren goed; maar de jongen, die wegliep, kreeg van een dorpshoofd de opdracht om voor hem een huis te bouwen, en daarin maakte hij paneelen, en daarop gothische figuren nog mooijer dan hij ze bij mij gezien had. (1)

»Lezen doen ze veel, vooral den bijbel. Dit was hun eerste en is nog hun voornaamste geschrift. En ze lezen dit niet, om het te beoordeelen naar stijl

(1) In het zendelinghuis is een waterlepel, door Br. LINEMANN ingezonden, bestaande uit eene fraaije kokoschaal en houten steel; beide deelen zijn zeer sierlijk met bloemen besneden.

en taal, maar als erfgenamen, die daarin zien wat ze hebben en te wachten hebben.

»Zoo hebben zij veel beschaving ontvangen. Maar ik heb mij niet verlaagd om hun beschaving te brengen zonder christendom. Ik breng het Evangelie en daardoor beschaving; dit is mijne roeping. En het kan niet anders of daar, waar het Evangelie wordt verkondigd, daar wordt het aangenomen, en daar vloeit ook beschaving uit voort. Het Evangelie wordt er algemeen aangenomen.

»Van de 110,000 inwoners zijn veel meer dan de helft reeds christenen geworden. Het Evangelie wordt aangenomen óf als een kleed óf in het hart. Waar het als kleed is, daar is het de beschaving en de verstandelijke kennis er van; maar ook deze is weldadig. Waar het tevens in het hart doordringt, daar hervormt het den geheelen mensch en beschaaft en ontwikkelt hem op de uitnemendste wijze. Houding, stem, taal veranderen; ook de gelaatsuitdrukking ondergaat verandering en wordt schooner, als ze namelijk bij ons blijven, de jongeren vooral. Het geheele voorkomen en wezen wordt hervormd.»

De gemeenten onder ULFERS bestuur en toezigt werden ook zeer aan hem en de zijnen verbonden.

Dat bleek hem vooral, toen hij zou vertrekken naar Nederland.

»Ik had gedacht'', zeide hij, »dat er een twee honderd zouden komen, om mij vaarwel te zeggen, en ziet het liep al aan, er kwamen er een twee duizend, want ze kwamen niet slechts uit Koe-melembocaaï en den naasten omtrek, maar ook uren ver weg, om mij nog eens de hand te drukken. O, dat was een handgeven en weenen. Zij weeklaagden: »Onze vader gaat heen, en wij weezen blijven achter!'' Wij zouden des morgens reeds vroeg vertrokken zijn, maar de schare liet ons niet los. Elk wilde nog eenen handdruk geven en een woord tot afscheid ontvangen. Eindelijk tegen den middag moest ik toch wel een einde daaraan maken; ik rukte mij van hen los, en sprak nog tot allen in de hope des wederziens. Toen begeleidden zij ons tot het schip, waar wij zamen biddende scheidten. Ik had niet kunnen denken dat ze zoo zeer aan mij gehecht waren.''

Maar zij, die den eenvoudigen, krachtigen man, wien waarheid en liefde uit de oogen blonken, hebben gesproken en eenigszins leeren kennen, begripen zeer wel, dat zijn christelijke zin, door den Heer gewekt, gezegend werkt, zoodat die gaande weg elk aantrekt en elk voor hem inneemt, die daarmede eenige sympathie heeft of krijgt. Zijne

leuze is: »ik zoek zielen te winnen voor den Heer en voor den hemel, en dan worden ze ook voor de aarde regt geschikt." Het is natuurlijk, dat hij, die deze leuze heeft, ook zelfs bij de Alifoeren weêrklank vindt en vruchtbaar wordt.

ULPERS is met zijne vrouw en de vier jongste zijner kinderen in het voorjaar van 1867 hier aangekomen, en ontmoette bij zijne aankomst te Rotterdam zijne vier oudste kinderen, die reeds eenige jaren vroeger herwaarts waren gezonden, en die door de Bestuurders van het Nederlandsch Zendinggenootschap daar waren bescheiden. Gij gevoelt welk een treffend zamenkomen dit was voor ouders en kinderen beide!

Hij is, niettegenstaande hij eene zwakke gezondheid heeft, en aan onze winterkoude en guur luchtgestel onwend is, ook van zijne doofheid last heeft, herwaarts en derwaarts gereisd, in en buiten ons vaderland, steeds met het oog op het doel zijner overkomst en geheele roeping.

Hij is in November van het vorige jaar (1868) weêr naar de Oost gegaan om naar zijne geliefde gemeenten in de Minahasa terug te keeren, om voort te gaan met het werk des Heeren in den hem aanbevolen werkkring. Daar moge hij verder niet minder dan tot hiertoe ten zegen zijn.

voor velen. Maar zijn woord en verkeer in deze oorden zal ook niet worden vergeten, en zijn verblijf zal ook onder ons vrucht dragen; blijvende vrucht voor velen zal daarvan worden geplukt. Het strekke ter onzer verlichting om onze kennis van veel wetenswaardigs te bevorderen. Het strekke ter onzer beschaming als wij bedenken wat wij doen voor den Heer en konden en moesten werken. Het strekke ter onzer vertroosting bij de traagheid, onkunde, dwaling die wij bestreden zien. Het strekke ter onzer bemoediging om voortdurend te bidden en te arbeiden voor den Heer in den hemel, in den kring van het Nederlansch Zendelinggenootschap, dat zulke zendingen heeft en vrede bevordert naar zijne leuze: »Vrede door het bloed des kruises.»

